

<p>11. únor 2017 15. švat 5777 šabat začíná v 16:53 mincha od 12:41 havdala v 18:04</p> <p>Tu bišvat</p>		<p>בשלח</p> <p>5777</p> <p>Bešalach</p>
--	---	--

Shrnutí paraši

Přečtěte si, nejlépe s dětmi, následující věty. Rozhodněte, zda jsou pravdivé, nebo ne.

Podle odpovědí doplňte větu pod tabulkou.

Ano nebo Ne?	Ano	Ne
Když faraón propustil Židy z Egypta, putovali pouští. Ohnivý sloup je vedl ve dne a sloup mračen v noci.	D	P
Faraón se svou armádou pronásledoval Židy, kteří se zlobili na Mošeho, že je vyvedl z Egypta, aby zemřeli na poušti.	O	R
Bůh učinil zázrak, rozdělil vody Rákosového moře a Židé přešli suchou nohou.	D	O
Bůh vrátil zpět vody Rákosového moře a Egyptané se v něm utopili.	Ě	E
Když lidé viděli zázrak rozdělení moře, uvěřili Bohu a Mošemu.	K	S
Moše a muži zpívali Bohu děkovnou píseň, Miriam a ženy tančily a hrály na loutny.	M	O
Na poušti Bůh ukázal Mošemu dřevo, s jehož pomocí bylo možné proměnit hořkou vodu v pitnou.	V	Ě
Lid si stěžoval, že nemá co jíst. Bůh učinil zázrak. Ráno padala mana a večer křepelky.	Á	B
V pátek spadly dvě porce many – LECHEM MIŠNE – na pátek a na šabat.	N	K
Amalekité přepadli putující Židy. Bůh nám přikázal na celou záležitost zapomenout.	C	Í

Moše a děti Izraele zpívali na břehu moře píseň _____ Bohu za zázraky.

Kolik chleba sníš, tolikrát si člověkem...

Po celých čtyřicet let putování pouští živil Bůh děti Izraele manou (MAN). Aby bylo možné svítit šabat, aby se nemusela mana na šabat sbírat a připravovat z ní jídlo, zdvojnásobil Bůh páteční porci tak, aby nasýtily v pátek i na šabat. (Navíc na důkaz svatosti šabatu mana byla i druhý den čerstvá a dobrá, přestože jindy byla druhý den již nepoživatelná – asi šlo o nějakou bezlepkovou vychytávku.)

Jako připomínku těchto zázraků ustanovovali rabíni povinnost zahájit každé šabatové jídlo požehnáním na dvěma kompletními bochníky chleba – LECHEM MIŠNE.

Kabalista Ari měl ve zvyku nachystat si na šabat dvanáct bochníků, které mu sloužily na LECHEM MIŠNE, jako připomínku dvanácti předkladných chlebů, které se na šabat přinášely do Chrámu (LECHEM HAPANIM).

Podle některých autorit musíme mít LECHEM MIŠNE na večerní hostinu a oběd, zatímco na třetí hostinu (SEUDAT ŠLIŠIT) již ne, protože i našim předkům na poušti již ke konci šabatu mana docházela. Podle jiného názoru je třeba mít LECHEM MIŠNE na všechny tři šabatové hostiny, případně i na další, pokud se konají.

LECHEM MIŠNE je nutností i na svátek, protože ani na svátky mana nepadala. To přirozeně neplatí pro nebiblické svátky – Chanuka a Purim – a ani pro Roš chodeš a Chol hamoed. A také ne pro Jom kipur, kdy se nekoná vůbec žádná hostina.

Ne každé pečivo je vhodné. LECHEM MIŠNE vyžaduje těsto z pěti druhů obilí (pšenice, ječmen, žito, oves a špalda), aby bylo možné říct požehnání HAMOCI LECHEM MIN HAAREC. To proto, že Tóra hovoří o maně jako o chlebu. Chléb se také považuje za klíčovou potravinu lidského stravování. A v neposlední řadě umožňuje konzumaci chleba na závěr hostiny odříkat BIRKAT HAMAZON – požehnání po jídle.

Každý z bochníků by měl mít objem alespoň jako (hodně velká) oliva, tedy 27cm³ (Aškenázové se při stanovení rozměru řídí objemem, ne váhou).

Hlavní tekutinou v těstu musí být voda. Pokud by byl hlavní tekutinou džus, med, olej, vejce atp. nejednalo by se z halachického pohledu o chleba, ale koláč, nad kterým se říká požehnání BORE MINEJ MEZONOT.

Aškenázové mohou použít na LECHEM MIŠNA klasický maces, Sefardi ne, protože mimo Pesach žehnání nad macesy BORE MINEJ MEZONOT.

Oba bochníky by musí být kompletní, neporušené a nenakrájené. Pokud se bochníky při pečení spojily, je možné je oddělit a stále se jedná o dva neporušené chleby.

Během KIDUŠe musí být chleby zakryté. Za prvé jako připomínka skutečnosti, že i mana byla na poušti přikrytá (vrstvičkou rosy), a za druhé proto, že chléb by měl mít správně přednost před vínem, nad kterým při KIDUŠi žehnáme.

Existuje různé zvyky, jak chléb při požehnání držet a jak ho krájet a ať se každý drží zvyky svého domu. Každý ze stolovníků by měl dostat krajíc z LECHEM MIŠNE.

Je zvykem (na šabat i ve všední dny) chléb posolit, stejně jako se solily všechny oběti v Chrámu na znamení „věčné smlouvy“, kterou Bůh s židovským národem uzavřel.

Tu bišvat

Protože je země Izrael svatá, podléhá zemědělská produkce v Izraeli zvláštním pravidlům. Ve stručnosti můžeme říct, že z vypěstovaného musíme před vlastní konzumací oddělit porci pro chrámové kněze KOHANIM, které říkáme TRUMA, a různé desátky – MAASROT. Oddělování těchto podílů z úrody se řídí sedmiletým cyklem, a proto musíme vědět, co v kterém roce vyrostlo.

Pro plody stromů je klíčovým datem Tu bišvat (15. švat). Pokud ovoce dosáhlo k tomuto datu jistého stupně zralosti, náleží ještě k úrodě uplynulého roku. Pokud tohoto stupně zralosti dosáhlo

až po Tubišvatu, náleží již k novému roku. (Výjimkou je etrog, který se řídí momentem sklizně, ne zralosti.)

Tu bišvat má halachický význam i mimo Izrael, protože i zde platí zákaz konzumovat ovoce z nových stromků po první tři roky. A ty se opět počítají od Tu bišvatu. Mišna uvádí, že existují čtyři nové roky – a Tu bišvat je jedním z nich. (Dalšími jsou Roš hašana, 1. nisan a 1. elul.) V pozdějších letech nabyl Svátek stromů další symboliky – od kabaly po ochranu přírody. V každém případě jezte hodně ovoce...

S Tu bišvatem se pojí i některé méně známé zvyky. Některé zde uvádím:

- u Tu bišvatového stolu bychom se měli věnovat studiu příslušné Mišny a Zoharu
- měli bychom se pokusit pochopit zákony o ORLA, TRUMA a MAASROT
- s konzumací ovoce by měla být spojena i kontrola, zda nejsou plody napadené červy
- neměli bychom zapomínat na požehnání ŠEHECHEJANU, pokud jíme „nové ovoce“
- součástí sederu by měla být i modlitba za pěkný etrog (na svátek Sukot)

Rav Jaron Ben David: S láskou, má svět něději...

V posledních letech se do veřejného prostoru vrací otázka otvírací doby obchodů a nuceného hromadného odpočinku stále vyčerpanějších občanů, které nekonečná spirála směny libovolného zboží za úvěrované koruny rozpaluje svatým zápal mystické hloubky konzumního náboženství.

Šabat, náš den pracovního klidu, bývá často vnímán jako vstupní brána nebo výkladní skříň judaismu. Chceme-li sekularizovaným přátelům ukázat něco z židovství, často je pozveme „na šabat“. Jako dítě (píše rav Jaron) jsem nebyl velkým fanouškem šabatu. Ano, nebyla škola, ale přesto jsem určitě nezažíval pocity volnosti. Nesmělo se cestovat za kamarády, nesmělo se dívat na televizi (mobily a počítače jsme neměli), nesmělo se jezdit na kole a tak dále. Pokud bych měl tehdy někomu vysvětlit, co je to šabat, určitě bych začal slovy „nesmí se“.

Když Židé vyšli z Egypta, mysleli si, že jdou do Zaslíbené země, do Izraele. Nikdo se jim ani slůvkem nezmněl, že se cestou zastaví na Sinaji a přiberou si s sebou Tóra a šest set třináct příkazů. V okamžiku východu z Egypta věděli o pěti příkazech – novoluní, Pesach, obřizka, výkup prvorozených a tfilin. V naší paraše dostali dalších deset příkazů – sedm příkazů Bnej Noach, soudní systém, šabat a povinnost úcty k rodičům. Mnoho komentátorů se domnívá, že těchto deset MICVOT bylo zatím určeno k teoretickému studiu.

První příkaz, který museli Židé na poušti reálně dodržovat byl šabat. A šabat poznali prostřednictvím many. V pátek dostal každý dvojitou porci many, a když si zvědavci došli k Mošemu pro vysvětlení, řekl jim, že „To je ta věc, o které hovořil Bůh, když říkal, že zítra bude ten svatý den, šabat.“ A dodal: „Upečte a uvařte si dle libosti a vše, co vám zbude, si ponechte na zítřek. Jinými slovy, Židé poznali šabat díky dvojité porci many. Bez jediné zmínky o čemkoliv zakázaném. „Jezte dnes a zítra. Šest dní sbírejte manu a sedmý den bude šabat. Ten den nebude mana padat.“

Ne každý ale výše uvedenou instrukci pochopil, nebo ne každý se jí řídil, a tak na první šabat vyšli někteří ze stanů, aby si nasbírali novou manu. Proč? Co jim chybělo? Vždyť měli dost jídla z pátečního přídělku?! Odpovědí je, že někteří se nedokáží spokojit s tím, co mají. Mají na stole dostatek many, chtějí jí mít více. I proto komentují rabíni slova příkazu: „Šest dní budeš dělat veškerou svou práci,“ takto: „Copak může člověk vykonat veškerou svou práci za šest dní? Ne, ale

Tóra po nás chce, abychom odpočívali, jako kdybychom měli všechnu práci hotovou.“ Pocit, že je vše hotovo, je přirozeně velmi subjektivní. Někoho může sytit Bůh svou manou každý den, někdo může mít dostatek jídla, oblečení, může mít zajištěnou osobní bezpečnost, může mít dostatek hotovosti i úspor v bance, může mít v místnosti regulovanou teplotu klimatizací, a přesto bude mít neustálý pocit, že musí na šabat pracovat. A jiný může mít sotva co do úst, a přesto se bude na šabat cítit svobodný a volný. Tento pocit v nás chtěl Bůh na poušti probudit. Ale protože byli mezi námi i tací, kteří měli nutkání vyjít ven a hledat manu, přidal Bůh i další parametry svatého dne: „Každý ať zůstane na svém místě.“ Tyto zákazy v nás mají posílit pocit, že pracovat na šabat nemáme zapotřebí, díky čemuž si můžeme skutečně užít dne klidu a obrátit svou pozornost od všedních starostí k více duchovním.

Při šabatovém kiduši mimo jiné říkáme: „Tvůj svatý šabat jsme s láskou a v dobré víře zdědili.“ A podobný text říkáme i v šabatové amidě. Na svátky místo „lásky a dobré vůle“ zmiňujeme: „radost a veselí“. Jako kdyby láska a dobrá vůle byly nějak niterně spojené s šabatem. Komentátor Levuš vysvětluje, že šabat, na rozdíl od ostatních příkazů, jsme na sebe přijali s láskou a dobrou vůlí.

Možná lze nabídnout ještě jeden výklad. Jedním z důvodů pravidelné dodávky many byla zkouška Izraele, aby „si každý den každý nasbíral jen svou denní porci“. Někteří to nezvládli a nasbírali si více (a někteří zase méně, ale to sem nepatří). A také bylo zakázáno si ponechat zbytky many na další den. A některým to nedalo a manu si schovali i na zítřek. A jiní zase nedokázali na šabat zůstat doma a nehledat. Jen u jednoho příkazu splnili všichni do puntíku, co se po nich žádalo. „A nechali si část many do rána, jak jim to přikázal Moše.“ Možná tím se myslí, že příkaz šabatu byl přijat s láskou a dobrou vůlí. Protože ačkoliv se někteří nedokázali srovnat se zákazy spojenými s manou a šabatem, všichni dokázali naplnit pozitivní aspekt šabatu – tak jako dodnes je možné vytvořit doma sváteční atmosféru, zapálit svíčky, vystrojit hostinu a odpočinout si.

Tento Daf byl sepsán s pomocí několika doušků Rose Zweigeltrebe jako soukromá aktivita s pomocí různých dostupných zdrojů, z nichž je možné jmenovat drašot rav Ben Davida, internetové stránky chabad.org, Portal Daf-Yomi a texty programu TalAm. Za případné chybi a překlepy se omlouvám.